

Український державний університет залізничного транспорту

Рекомендовано на
засіданні кафедри
менеджменту, публічного
управління та HR-технологій
протокол № 1 від 18 вересня 2023 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ Ціноутворення та тарифи на залізничному транспорті

для здобувачів I рівня освіти (бакалаврського)

Команда викладачів

<p><u>Лектор:</u> Куделя Вікторія Іванівна (кандидат економічних наук, доцент), Контакти: +38 (057) 730-19-72; kudeliya@kart.edu.ua</p>
<p>Години прийому та консультації: понеділок, з 14:10 –15:30 Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейербаха, 7, 3 корпус, 2 поверх, 216 аудиторія.</p>
<p>Веб-сторінка курсу: https://do.kart.edu.ua/ Додаткові інформаційні ресурси: http://lib.kart.edu.ua/home.jsp?locale=uk</p>

Ціна є одним з елементів управління ринковим механізмом господарювання та відображає закономірності розвитку економіки та кон'юнктуру товарного ринку. Одночасно ціна – найважливіший показник для кожного конкретного підприємства, так як визначає розмір його доходів і прибутку, тобто фінансове благополуччя. Тому фахівці вищої кваліфікації (економісти, комерсанти, маркетологи, бухгалтери, банкіри, ріелтори та ін.) повинні володіти інформацією щодо цін і ціноутворення та приймати економічно обґрунтовані цінові рішення.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. **Ціннісно-сміслову компетентність** (формування та розширення світогляду студента в області ціноутворення на залізничному транспорті, здатність до розуміння актуальності використання ціноутворення в залізничній галузі);

2. **Загальнокультурну компетентність** (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в галузі застосування та розвитку ціноутворення);

3. **Навчально-пізнавальну компетентність** (формування у студента зацікавленості про стан та перспективи ціноутворення на залізничному транспорті, питання їх застосування в галузі з метою розвитку складової компетентності; здатність студента формувати цілі дослідження з метою їх вирішення, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях в контексті використання ціноутворення та тарифів в Україні);

4. **Інформаційну компетентність** (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області застосування ціноутворення за допомогою сучасних інформаційних технологій);

5. **Комунікативну компетентність** (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових завдань в напрямках ціноутворення, вміння презентувати і відстоювати власні позиції та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. **Компетентність особистісного самовдосконалення** (елементи фізичного, духовного та інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів до розвитку галузі).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Ціна є однією з найбільш складних економічних категорій. Для її правильного розуміння необхідно чітко уявлення про те, що лежить в основі ціни, які об'єктивні економічні закони впливають на процеси ціноутворення і рух цін.

Знання правил побудови цінової стратегії та вибору цінової політики, етапів розробки цін, методів їх встановлення — це питання фінансової стійкості та конкурентоспроможності організації, засіб досягнення бажаних фінансових результатів. Освоєні в ході вивчення дисципліни прийоми формування цінової політики, а також цінові стратегії і методи допоможуть у виробленні самостійних господарських рішень, що підвищать ефективність бізнесу та залізничної галузі.

Від здобувачів очікується: базове розуміння економіки, а також обізнаність в питаннях менеджменту.

Команда викладачів нашої кафедри будуть готові надати будь-яку допомогу за деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Програма вивчення нормативної дисципліни — «Ціноутворення та тарифи на залізничному транспорті» складена відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з напрямку підготовки — «Менеджмент» і охоплює всі змістові модулі, визначені анотацією для мінімальної кількості годин, передбачених стандартом.

Метою викладання навчальної дисципліни є освоєння теоретичних основ ціноутворення та принципів і методів формування тарифів на залізничному транспорті.

Завданням дисципліни є вивчення питань методології ціноутворення, цінової політики залізничних підприємств і вибір цінової стратегії, методів ціноутворення, особливостей формування цін в сучасних українських умовах; здобуття практичних навиків в обґрунтуванні цінової стратегії підприємств, освоєння техніки розрахунку залізничних тарифів.

Денна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 6.

Лекції – 20 годин.

Практики – 20 годин.

Самостійна робота – 140 годин.

Денна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 6.

Лекції – 10 годин.

Практики – 10 годин.

Самостійна робота – 160 годин.

Ціноутворення та тарифи на залізничному транспорті / схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу.

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Теми курсу

Список основних лекцій курсу наведений нижче.

Тижні	Кільк.	Тема лекції	Кільк.	Тема практичних занять

1	2	Теоретичні основи ціни. Ціна як інструмент економіки. Теорії, що визначають цінність товару. Суть процесу ціноутворення. Система цін і ознаки, покладенні в її основу.	2	Теорія попиту, як один з підходів до визначення цінності товару
2	2	Ціна в ринковій економіці, характеристика її видів. Сутність ціни в ринковій економіці. Види цін і їх характеристика. Функції ціни.	2	Теорія пропозиції та ринкова рівновага
3	2	Загальна класифікація цін. Класифікаційні ознаки цін. Ціни зовнішнього та внутрішнього ринків. Склад і структура цін.	2	Склад ціни та формування її елементів
4	2	Цінова політика підприємства Сутність і види цінової політики. Формування цінової політики. Фактори забезпечення цінової політики. Вибір методу ціноутворення. Встановлення остаточної ціни.	2	Поняття “витрати підприємства”. Калькуляція собівартості продукції.
5	2	Методи визначення рівня ціни підприємства. Основні методи визначення рівня ціни на продукцію. Фактори, що впливають на визначення ціни на продукцію	2	Розрахунок ціни методом визначення точки беззбитковості
Модульний контроль 1				
6	2	Державне регулювання ціноутворення в Україні. Основні засади державного регулювання цін. Форми і методи державного регулювання цін. Повноваження органів державного регулювання цін. Державне регулювання цін монопольних утворень. Контроль за додержанням державної дисципліни цін.	2	Практика державного регулювання цін у деяких країнах світу
7	2	Особливості формування транспортних тарифів на залізничному транспорті. Транспортні тарифи, їх роль і принципи побудови. Тарифна політика на залізничному транспорті. Види транспортних тарифів. Правила встановлення тарифів на залізничні перевезення.	2	Особливості формування ціни на транспортні послуги
8	2	Вантажні тарифи на залізничному транспорті. Диференціація вантажних залізничних тарифів. Початково-кінцеві і рухомі операції. Спосіб одиничних витратних ставок для визначення собівартості перевезення. Тарифи на внутрішні ті експортно-імпортні перевезення.	2	Формування тарифу на вантажні перевезення

9	2	Тарифоутворення при перевезенні пасажирів залізницею. Диференціація пасажирських тарифів. Розрахунок тарифів на перевезення пасажирів.	2	Формування тарифу на пасажирські перевезення
10	2	Шляхи удосконалення ціноутворення на залізничні перевезення	2	Шляхи удосконалення ціноутворення на залізничні перевезення
Модульний контроль 2				
Іспит з дисципліни				

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1	Методи ціноутворення
2	Методологія, методика і принципи ціноутворення
3	Функції ціни
4	Склад і структура ціни
5	Види цін залежно від порядку відшкодування споживачем транспортних витрат залежно від вигляду ринку, внутрішньофірмові ціни, світові ціни
6	Франкування цін
7	Види за способом здобуття інформації про ціну, залежно від чинника часу
8	Визначення складових елементів експортної ціни.
9	Основні види цінових знижок та в яких випадках вони застосовуються.
10	Визначення понять попит і пропозиція.
11	Характеристику основних функцій Держінспекції з контролю за цінами Міністерства економіки України.
12	Характеристика прямих і непрямих методів державного регулювання цін
13	Види цін за ступенем самостійності підприємств в ціноутворенні.
14	Визначення поняття “цінова політика держави”.
15	Види цін за ступенем самостійності підприємств в ціноутворенні.
16	Характеристика методів обліку витрат при формуванні ціни
17	Товарні податки, які входять до складу ціни
18	Значення посередницько-збутових і торговельних націнок
19	Характеристика методів ціноутворення з орієнтацією на конкуренцію
20	Характеристика методів, що спираються на попит
21	Різновиди світових цін
22	Система індикативних цін, що використовується в Україні
23	Формування імпортової ціни
24	Визначення митної вартості товарів
25	Державні установи які входять до складу системи органів ціноутворення

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО – 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО – 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання застосування системного підходу щодо проблем ціноутворення на залізничному транспорті. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості.

Максимальна сума становить 10 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Екзамен

Студент складає іспит за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає екзаменаційний бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на екзамені, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Студенту який пропустив заняття необхідно, в індивідуальному режимі підійти на консультацію до викладача, який надасть детальну інформацію щодо відпрацювання пропущених занять та отримання відповідних балів.

Додаткові бали можна отримати за участь у науковій та творчій діяльності кафедри.

Команда викладачів:

Куделя Вікторія Іванівна (<https://kart.edu.ua/staff/kudelja-viktorija-ivanivna>) – лектор, к.е.н., доцент кафедри менеджменту, публічного управління та HR-технологій УкрДУЗТ. Кандидат економічних наук (2006 р., спеціальність 08.07.04 – економіка транспорту і зв'язку). Напрямки наукової діяльності: шляхи підвищення конкурентоспроможності вантажних залізничних перевезень, економіка залізничного транспорту, управління персоналом в умовах сьогодення.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>.

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ТАРИФИ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

1. Поняття, сутність, роль цін і ціноутворення в ринковій економіці
2. Види цін в залежності від характеру використання

3. Функції ціни
4. Основні теорії ціноутворення та їх модифікації
5. Процес ціноутворення
6. Ціна як інструмент ринкового механізму
7. Вантажні залізничні тарифи
8. Зовнішні фактори ціноутворення
9. Основні теорії ціноутворення та їх модифікації
10. Принципи ціноутворення і цілі цінової політики
11. Формування цін на експортно-імпорту продукцію
12. Ціноутворення на залізничному транспорті та його особливості
13. Індикативні ціни, сфера їх застосування та порядок установа
14. Методи ціноутворення, що спираються на попит
15. Тарифи на перевезення пасажирів залізничним транспортом України
16. Принципи побудови тарифних схем для визначення базових вантажних залізничних тарифів
17. Методи ціноутворення з орієнтацією на конкуренцію
18. Нормативний та залишковий методи визначення в ціні величини прибутку
19. Загальна характеристика методів ринкового ціноутворення
20. Шляхи удосконалення ціноутворення на пасажирські залізничні перевезення
21. Поняття, суть, роль цін і ціноутворення в ринковій економіці
22. Формування цін в умовах олігополії та досконалої монополії
23. Витрати та їх роль у формуванні ціни. Калькулювання собівартості продукції
24. Чинники, що впливають на величину ціни
25. Формування цін в умовах ринку досконалої конкуренції та монополістичної конкуренції
26. Види цін залежно від міри державного регулювання, за способом встановлення і фіксації
27. Еластичність попиту та фактори, які на неї впливають
28. Види за способом здобуття інформації про ціну, залежно від чинника часу
29. Попит і пропозиція як основні ціноутворюючі чинники
30. Наслідки державного регулювання цін та їх графічна інтерпретація